

Preverjanje plagiatorstva na UM

(delovno gradivo)

Pripravila: Delovna skupina za preverjanje plagiatorstva na UM

prof. dr. Polona Tominc, EPF
prof. dr. Vladimir Drozg, FF
prof. dr. Milan Ojsteršek, FERI
doc.dr. Nataša Samec, PF
Bernarda Korez, UKM
Doroteja Kardum, študentka FNM
Rok Hržič, študent MF

Maribor, julij 2012

Vsebina

1. KAJ JE PLAGIAT OZIROMA PLAGIATORSTVO?	1
2. IZHODIŠČA.....	1
2.1 POGOSTOST PLAGIATORSTVA.....	1
2.2 ODGOVORNOST ZA PLAGIAT	2
2.3 OBSEG PREKRIVANJA VSEBIN V ZAKLJUČNIH DELIH IN OBLIKE PLAGIATORSTVA.....	2
3. POSTOPKOVNA PRAVILA PRI PREVERJANJU PLAGIATORSTVA.....	3
3.1 POSTOPEK OPOZARJANJA NA PLAGIATORSTVO PRED IN MED NASTANKOM ZAKLJUČNEGA DELA	3
3.2 POSTOPEK PREVERJANJA PLAGIATORSTVA PRI ZAKLJUČNIH DELIH	4
4. KAKO RAVNATI V PRIMERU SUMA NA PLAGIAT?	7
5. KAKO DELUJE PROGRAM ZA PREVERJANJE PLAGIATORSTVA NA DKUM?	8
6. UVEDBA SISTEMA PREVERJANJA PLAGIATORSTVA NA UM:	8

1. Kaj je plagiat oziroma plagiatorstvo?¹

- **plagiatorstvo je kršitev avtorske pravice, pri tem pa je »avtorska pravica** skupen izraz za številna upravičenja, ki avtorju zagotavljajo uresničevanje premoženjskih (materialnih) in osebnih (moralnih) interesov v zvezi z izkoriščanjem avtorskega dela (14. Člen Zakona o avtorski in sorodnih pravicah). Delimo jih na materialne avtorske pravice, moralne avtorske pravice in druge pravice avtorja.« In še: »Avtorska pravica pripada avtorju na podlagi same stvaritve dela, zato ni potreben noben postopek, da bi bilo delo avtorskopravno varovano.« (Urad RS za intelektualno lastnino <http://www.uil-sipo.si/uil/dodatno/koristni-viri/pogosta-vprasanja/avtorska-pravica/>) (Nekrep, 2010. <http://nafaksu.blogspot.com/2010/09/plagiatorstvo.html>).

Plagiatorstvo je:

- prisvajanje in prikazovanje idej ali besed,...
- kraja ter posredovanje idej in besed nekoga drugega kot svoje
- uporaba dela nekoga drugega brez navedbe vira
- literarna kraja
- predstavljanje kot novo in izvirno idejo ali proizvod, ki je izveden iz že obstoječega vira nekoga drugega, kot lastno, brez navedbe imena pravega avtorja oziroma brez navedbe vira;²

Za opredelitev plagiata obseg plagiata oziroma prepisa ni pomemben. Plagiat je lahko en stavek (ključni stavek naloge, misel) ali celotno delo.

Namen tega dokumenta je urejanje postopkov za **preverjanje plagiatorstva v zaključnih delih študentov UM.**³

2. Izhodišča

2.1 Pogostost plagiatorstva

Študije kažejo (Gerdy, 2004)⁴, da je (v ZDA) prisotnost plagiatorstva v delih študentov velika; na primer, kar 40% študentov izjavi, da so v času študija izdelali vsaj en plagiat, kljub temu, da v povprečju 90% študentov meni, da je plagiatorstvo sporno.

---

¹ Deli tega besedila so povzeti po spletni strani <http://www.plagiarism.org/> in po delovnem gradivu posvetovanja »Spoštovanje avtorskih pravic pri pripravi diplomskega dela na UP FM«, 2011, dostopno na spletni strani: http://www.fmkip.si/Files/Izobrazevanje/Pravilniki/SPOSTOVANJE_AVtorskih_PRAVIC_IN_PREPRE%4%8CEVANJE_PLAGIATORSTVA_PRI_PRIprAVI_ZAKLJU%4%8CNEGA_DELA_NA_UP_FM.pdf

²Plagiatorstvo in njegovo odkrivanje, dostopno na spletni strani: <http://www.biblioblog.si/2011/03/plagiatorstvo-in-njegovo-odkrivanje.html>

³Namen tega dokumenta ni predlaganje sprememb Statuta UM na področju sankcioniranja plagiatorstva pri zaključnih delih ob sami oddaji zaključnega dela, ali določb, ki bi se nanašale na ugotovljeno plagiatorstvo kasneje, ko je zagovor zaključnega dela že opravljen in strokovni ali znanstveni naslov že podeljen.

V akademskem okolju je preprečevanje plagiatorstva neizbežno zaradi vzpostavljanja in vzdrževanja ustrezne ravni kakovosti študentskih del, akademske odličnosti (integriteta in etičnost, moralne vrednote), ugleda akademske inštitucije, ... To področje je smiselno urediti v ustreznih pravilnikih (pravilniki, smernice,...) ter etičnih kodeksih.

2.2 Odgovornost za plagiat

Avtor zaključnega dela je **študent, ki nosi odgovornost za spoštovanje avtorske pravice** zaključnega dela.

Odgovornost študenta:

- spoštovanje avtorske pravice
- upoštevanje pravil o navajanju virov v pisnih izdelkih,
- upoštevanje navodil mentorja.

Naloga mentorja:

- napotiti študenta na smernice in pravila v zvezi z navajanjem virov in spoštovanjem avtorske pravice,
- dajati navodila, opozarjati, spremljati in nadzorovati proces nastajanja dela,
- skrbnost strokovnjaka, kar pomeni, da mentor strokovno in odgovorno pregleda študentovo delo in ga preveri,
- preveri besedilo (in rezultate analize preverjanja plagiatorstva besedila) glede plagiatorstva.

Na ravni Univerze v Mariboru ter vseh fakultet so potrebne jasne usmeritve za preprečevanje plagiatorstva. V zvezi s tem pa:

- urejena vsebinska in postopkovna pravila z določenim sankcioniranjem
- stalno osveščanje in izobraževanje članov akademske skupnosti.

Načela o spoštovanju avtorske pravice je treba vključiti v etične kodekse ravnanja.

2.3 Obseg prekrivanja vsebin v zaključnih delih in oblike plagiatorstva

Zaključno delo je individualno in ne sme biti le zloženka iz drugih del, brez dodanih lastnih misli, sklepov, zaključkov, ... **Potrebne obsega individualnosti v zaključnem delu načeloma ni mogoče kvantitativno določiti**, zato naj mentor študenta spodbuja k temu, da je obseg individualnosti besedila primeren glede na temo in vsebino naloge. Mentor je tisti, ki mora presoditi, kolikšen delež individualnega besedila glede na celotno besedilo naloge je potreben in primeren. **Obsega individualnega deleža v celotnem besedilu načeloma NI mogoče določiti na splošno.**

Oblike plagiatorstva pri zaključnem delu (različne oblike nepravilnega citiranja ali necitiranja):

---

⁴ Gerdy, Kristin, Law Student Plagiarism: Why it Happens, Where it's Found, and How to Find it. BYU Education and Law Journal, 2004.

- študent tuje avtorsko delo v celoti ali del tujega avtorskega dela podpiše s svojim imenom in ga odda kot lastni, izvirni izdelek⁵;
- študent nepravilno citira tuje avtorsko delo, tako da iz besedila ni jasno razvidno ali gre za citat, ali pa so to študentove lastne, izvirne misli⁶;
- študent uporabi tuje avtorsko delo ali del tujega avtorskega dela in ga malo spremeni ter ne navede vira, tako da se ustvari vtis, kot da so to študentove lastne, izvirne misli⁷;
- študent avtorsko delo v tujem jeziku prevede in vključi v lastno besedilo, brez navedbe - citiranja (pravega) avtorja⁸
- ipd.

Dodaten indikator: Avtorsko delo (ali njegov del), ki je prevzeto od drugega avtorja, se običajno od ostalega študentovega individualnega besedila razlikuje po slogu, obliki, kakovosti, stopnji poglobljenosti, kritičnosti in refleksiji ipd.

Napačno citiranje in povzemanje ni plagiat (npr. študent prepíše 3 odstavke, na koncu zadnjega odstavka pa navede ime avtorja), zato je mentor zavezan, da študentu predloži in po potrebi dodatno razloži pravila citiranja.

3. Postopkovna pravila pri preverjanju plagiatorstva

3.1 Postopek opozarjanja na plagiatorstvo pred in med nastankom zaključnega dela

Vsi študenti hkrati s sklepom o prijavi diplomskega dela oziroma drugega zaključnega dela prejmejo tudi **»Obvestilo študentom o avtorskih pravicah«**. To obvestilo naj bo objavljeno tudi na vidnem mestu na spletnih straneh Univerze v Mariboru in njenih članic. To besedilo učitelji predstavijo študentom tudi pri vsakem predmetu pred pripravo seminarskih nalog ali drugih pisnih izdelkov.

»Obvestilo študentom o avtorskih pravicah« (povzeto po Harvard University's Policy on Plagiarism: http://isites.harvard.edu/fs/docs/icb.topic25367.files/Plagiarism_Policy.htm in po predlogu FM UM):

---

⁵ Na primer: študent pisni izdelek drugega študenta označi s svojim imenom in odda kot svoje zaključno delo.

⁶ Na primer: študent polovico zaključne naloge prepíše od drugega študenta in enkrat v celotnem besedilu pravilno citira to delo, ostalih delov prevzetega besedila pa sploh ne označi. S tem ustvari vtis, da so njegovo lastno izvirno besedilo.

⁷ Na primer: študent pisni izdelek drugega študenta malo spremeni, npr. doda nekaj stavkov k sklepom naloge in doda nekaj povezovalnega besedila in nalogo odda kot lastno, izvirno besedilo.

⁸ Na primer: študent znanstveni članek tujega avtorja prevede in malo spremeni ter preoblikuje, nato ga odda kot lastno, individualno besedilo.

Vse seminarske, raziskovalne in druge naloge, eseji in vsa zaključna dela, ki jih pripravlja študent v okviru študija, naj bodo študentovo lastno delo. V svojih delih naj študent vedno jasno loči lastne ideje in znanje od informacij, ki jih je pridobil iz drugih virov (objavljene in neobjavljene publikacije v papirni ali elektronski obliki, internetni viri, informacije in mnenja, pridobljena od drugih ljudi in ostalo).

Plagiatorstvo je vsako predstavljanje tujega dela kot lastno. Za opredelitev plagiata obseg plagiata ni pomemben. Plagiat je lahko en stavek (ključni stavek naloge, misel) ali celotno delo.

Vire in literaturo naj študenti ustrezno zapišejo (navedejo ali citirajo), pri čemer se zgledujejo po primerih, navedenih v _____ (Vsaka fakulteta tukaj zapiše spletno stran svojega Pravilnika oziroma Pravil glede navajanja virov in literature), ki se nahaja tudi na spletnem naslovu _____.

(Na spletni strani UM pa bi tukaj pisalo: Vire in literaturo naj študenti ustrezno zapišejo (navedejo ali citirajo), pri čemer sledijo pravilom, ki jih najdejo na spletnih straneh fakultet.)

Študenti morajo pravilno citirati uporabljena gradiva znotraj navednic in z ustrezno označitvijo avtorja. Če študent tekst spremeni z uporabo drugih besed, a ohranja vsebinski pomen izvirnega besedila, mora to biti v tekstu ustrezno označeno z navedbo virov in uporabljene literature. Kadarkoli so ideje ali dejstva izpeljana iz drugih del ali iz študentovih preteklih nalog ali del, morajo biti vsi viri ustrezno zapisani. Vsa uporabljena gradiva naj bodo navedena v seznamu uporabljene literature na koncu pisnega izdelka študenta.

Pisni izdelki študentov, še posebej pa zaključna dela študentov, bodo pred zagovorom pregledana tudi s pomočjo računalniškega programa v DKUM za preverjanje podobnosti dokumentov. Mentor bo besedilo ali dele besedila še dodatno preveril, tako z vsebinskega vidika, kot tudi z računalniškim programom za odkrivanje plagiatstva. Strokovne službe članic UM bodo opravljale tudi preverbe plagiatstva naključno izbranih del študentov, kjer se bodo preverjali tudi prevodi besedil študentov v angleški jezik ali iz tujega jezika v slovenski jezik.

Če bo v postopku preverjanja odkrito plagiatstvo, bo zoper študenta sprožen disciplinski postopek, v skladu s postopki, opredeljenimi v Pravilniku o preverjanju in ocenjevanju znanja na UM, točka 3.10. Kršitve izpitnega reda in sankcije, ki se nahaja tudi na spletnem naslovu <http://www.uni-mb.si/dokument.aspx?id=11960>. Plagiatorstvo je lahko sankcionirano tudi z izključitvijo iz univerze za dobo dveh let.

3.2 Postopek preverjanja plagiatstva pri zaključnih delih

Postopek preverjanja plagiatstva v zaključnih delih se uvede na vseh treh stopnjah študija.

V tem razdelku predlagamo potrebne spremembe v PRAVILNIKU O POSTOPKU PRIPRAVE IN ZAGOVORA DIPLOMSKEGA DELA NA DODIPLOMSKEM ŠTUDIJU glede postopka oddaje zaključnega dela v sistem za preverjanje plagiatstva, pred zagovorom zaključnega dela. Potrebno pa bi bilo postopek urediti tudi v pravilnikih, ki to področje urejajo na magistrski in na doktorski stopnji.

Pri opredelitvi postopka izhajamo iz izhodišča, da za sistematično preverjanje plagiatstva v zaključnih delih na UM uporabljamo obstoječo računalniško rešitev za preverjanje podobnosti dokumentov v DKUM.

V PRAVILNIKU O POSTOPKU PRIPRAVE IN ZAGOVORA DIPLOMSKEGA DELA NA DODIPLOMSKEM ŠTUDIJU, se spremeni 12. člen v poglavju 3.2., ki se v obstoječem pravilniku glasi:

3. 2 Evidentiranje prispelega diplomskega dela

12. člen

(1) Študent odda zadostno število izvodov diplomskega dela v referat za študentske zadeve ter izjavo mentorja o ustreznosti diplomskega dela (Priloga 3).

(2) Referat prejeto diplomsko delo evidentira ter preveri izpolnjevanje pogojev za njegov zagovor. Ko je študent opravil vse ostale s študijskim programom predpisane študijske obveznosti razen zagovora diplomskega dela, referat v roku 5 delovnih dni o tem obvesti dekana članice ter hkrati pošlje izvod diplomskega dela mentorju in somentorju, če sta bila imenovana. Po imenovanju komisije za zagovor diplomskega dela, referat posreduje izvode ostalim članom komisije.

V poglavju 3.2. se 12. člen spremeni tako, da se glasi:

(1) Študent odda diplomsko delo v sistem DKUM, kjer študent po vnosu dela v sistem zahteva izdelavo poročila o primerjavi podobnosti njegovega dela z drugimi deli. Študent ob oddaji zahteve vnese svoj in mentorjev e- naslov, kamor bo poslano poročilo. Študent ustrezno število izvodov diplomskega dela (v obliki, kot ga opredeljujejo pravila članice) odda v Oddelek za študentske in študijske zadeve na matični fakulteti, skupaj s še nepodpisano izjavo mentorja in somentorja o ustreznosti diplomskega dela (Priloga 3).

(2) Oddelek za študentske in študijske zadeve prejeto diplomsko delo evidentira ter preveri izpolnjevanje pogojev za njegov zagovor. Ko je študent opravil vse ostale s študijskim programom predpisane študijske obveznosti razen zagovora diplomskega dela, oddelek v roku 5 delovnih dni o tem obvesti dekana članice.

Mentor in somentor vrneta v Oddelek za študentske in študijske zadeve podpisan obrazec - izjavo mentorja in somentorja o ustreznosti diplomskega dela, kjer potrdita tudi, da sta pregledala in preverila poročilo o plagiatorstvu.

Po imenovanju komisije za zagovor diplomskega dela, oddelek za študentske in študijske zadeve posreduje izvode ostalim članom komisije, skupaj s kopijo poročila o preverjanju plagiatorstva.

Priloga 3 se spremeni tako, da se glasi:

**Priloga 3
UNIVERZA V MARIBORU**

Ime fakultete: _____

IZJAVA O USTREZNOSTI ZAKLJUČNEGA DELA

Podpisani mentor :

_____
(ime in priimek mentorja)

In somentor (eden ali več, če obstajata):

_____
(ime in priimek somentorja)

Izjavljam (-va), da je študent

Ime in priimek: _____

Št. indeksa: _____

Na programu:

izdelal zaključno delo z naslovom:

_____
(naslov zaključnega dela v slovenskem in angleškem jeziku)

_____
v skladu z odobreno temo zaključnega dela, Navodilih o pripravi zaključnih del in mojimi (najinimi oziroma našimi) navodili.

Preveril (-a, -i) in pregledal (-a, -i) sem (sva, smo) poročilo o plagiatstvu.

Datum in kraj:

Podpis mentorja:

Datum in kraj:

Podpis somentorja (če obstaja):

4. Kako ravnati v primeru suma na plagiat?

V primeru suma na plagiat sledimo štirim korakom:

1. prepoznavanje plagiata;
2. potrditev suma, da gre za plagiat;
3. ocena pomena plagiata;
4. ukrepanje v primeru plagiatorstva.

1. korak: Prepoznavanje plagiata

Najpogostejše oblike plagiatorstva so opisane v točki 2.3. tega delovnega gradiva.

2. korak: Potrditev suma, da gre za plagiat

Ko se pojavi sum plagiatorstva, mora mentor ta sum sprva raziskati, nato ga potrdi ali ovrže. Mentor študenta na osnovi suma ne sme obtožiti, da je njegovo delo plagiat. **Plagiatorstvo se mora študentu dokazati, kar pa ni v pristojnosti in naloga mentorja!** Mentor le potrdi svoj sum o plagiatorstvu in o tem obvesti pristojne (glej korak 4 – ukrepanje v primeru plagiatorstva).

Pri preverjanju suma si mentor pomaga s preverbo analize oziroma rezultatov preverjanja besedila - poročila o podobnosti študentovega dela z drugimi deli, ki ga dobi po elektronski pošti. Poleg teh rezultatov lahko mentor preveri plagiatorstvo tudi s pomočjo brezplačnih spletnih iskalnikov (npr. Google, Najdi.si ipd.) in drugih.

V primeru, da sum plagiatorstva obstaja, pa prvotnega besedila ni mogoče najti, lahko mentor individualnost misli preveri pri študentu samem. Ta bi moral znati svoje misli pojasniti, dati ustrezn primer, jih kritično ovrednotiti ipd.

3. korak: Mentorjeva ocena pomena plagiata

Če je mentor prepričan, da gre za plagiat, preveri in oceni, kakšen je pomen plagiata za študentovo zaključno delo in glede na to predlaga ustrezen ukrep.

Pomen plagiata mentor oceni s pomočjo naslednjih kriterijev:

- **kvantitativni obseg plagiata:** Kolikšen del diplomske naloge je plagiat?
- **vsebinski pomen plagiata:** Kako pomemben del diplomskega dela je plagiat? Bi imelo diplomsko delo, če iz njega izločimo plagiat, smisel? Bi bilo lahko preostalo avtorsko delo samostojen izdelek? Kaj »ostane od avtorskega dela«, če iz njega izločimo plagiat? Kako vsebinsko pomemben del diplomskega dela je plagiat, npr. je plagiat sklepni del naloge ali uvod?

Pomen plagiata mentor oceni glede na oba kriterija. Pomen plagiata je lahko majhen, čeprav zavzema npr. 30 odstotkov besedila, ker to besedilo ni tako pomembno v vsebinskem smislu. Lahko pa je že en odstavek, ki je plagiat, npr. v ključnih sklepih naloge, večjega pomena.

4. korak: Ukrepanje v primeru plagiatorstva

- opredeljeno v Pravilniku o preverjanju in ocenjevanju znanja na UM, točka 3.10. Kršitve izpitnega reda in sankcije:

5. Kako deluje program za preverjanje plagiatorstva na DKUM?

V implementaciji detektorja plagiatov program primerja besedilo na nivoju odstavkov in povedi.

Postopek se izvede v dveh korakih:

- **Obdelava besedil in priprava za detekcijo plagiatov:** Najprej program razbije golo besedilo na osnovne enote, kot so besede, ločila in ostale znake. Nato združi nekatere nize, ki sicer spadajo skupaj, npr. okrajšave, zapisi decimalnih števil, naslovov URL, e-poštnih naslovov, datumov in podobno. Zatem pretvori besede v osnovno obliko (lemo) s pomočjo slovenskega oblikoslovnega slovarja (npr. besede »opisak«, »opisali«, »opisala« pretvori v »opisati«). Ta korak poskrbi, da je detektor plagiatov imun na razlike v sklonih besed. Zaradi uporabe slovenskega jezikovnega slovarja je ta korak najbolj odvisen od jezika. Teoretično bi zgolj z menjavo slovarja omogočili procesiranje nekaterih drugih jezikov (npr. angleščine, slovanskih jezikov ipd.). V naslednjem koraku program razdeli besedilo na stavke in povedi, za detekcijo se uporabijo samo povedi. Zatem uredi leme po abecednem vrstnem redu ter združi lematizirano besedilo na nivoju odstavkov in povedi. Med besede se doda en presledek ne glede na to, kaj se med besedami nahaja v izvornem besedilu. Z urejanjem lem po abecednem vrstnem redu dosežemo, da je detektor imun na spremembe v vrstnem redu besed. Zatem program izračuna zgostitveno vrednost posameznih stavkov in odstavkov. V obeh primerih se uporabi algoritem MD5, ki vrača niz 32 znakov. V novem sistemu pa se izračuna tudi 128 znakov dolg izvleček po algoritmu SHA. Nato program shrani zgostitvene vrednosti in nekaj metapodatkov o dokumentu v podatkovno bazo.
- **Primerjava obdelanih besedil in izdelava poročila detekcije.** Ta korak primerja zgostitvene vrednosti odstavkov in povedi ter sestavi poročilo detektorja plagiatov. V poročilu so navedeni vsi odstavki in povedi, katerih zgostitvene vrednosti so enake v več različnih dokumentih celotnega korpusa.⁹

6. Uvedba sistema preverjanja plagiatorstva na UM:

Izvedljivo bi bilo s pričetkom študijskega leta 2012/2013, ob potrditvi sprememb v V PRAVILNIKU O POSTOPKU PRIPRAVE IN ZAGOVORA DIPLOMSKEGA DELA NA DODIPLOMSKEM ŠTUDIJU ter pravilnikov za drugo in tretjo stopnjo na UM, ter prilagoditvi pravilnikov na članicah.

---

⁹ Več informacij tudi v zaključnih delih na to temo:
<http://dkum.uni-mb.si/lzpisGradiva.php?id=12841>
<http://dkum.uni-mb.si/lzpisGradiva.php?id=22262>
<http://dkum.uni-mb.si/lzpisGradiva.php?id=36499>.